

Hallinto-osasto

Toni Lahti

Liikenne- ja viestintävaliokunta

Liikenne- ja viestintävaliokunta torstai 13.02.2025 klo 12.00 / HE 205/2024 vp /
Asiantuntijapyyntö

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ja eräksi muiksi laeiksi

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt viitteen mukaisesti Tullin lausuntoa sekä asiantuntijaan lausumaan hallituksen esityksestä kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta ja eräistä muista laeista. Tulli toteaa yleisellä tasolla, että esitetyt lainsäädäntömuutokset parantavat kansallista kokonaisturvallisuuden nykytilaa sekä häiriötilanteisiin varautumista ja ovat siten kannatettavia muutoksia.

Tullin lausunto hallituksen esityksestä:**Laki yhteiskunnan kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta**

Tullin lausuntona voidaan todeta, että hallituksen esitys yleislain säätämisestä kriittisen infrastruktuurin suojaamisesta ja häiriönsietokyvyn parantamisesta on erittäin kannatettava toimintamalli. Yleislain säätäminen mahdollistaa kansallisen kriittisen infrastruktuurin suojaamisen kehittämisen nykyistä paremmin ja samalla esitetty lainsäädäntö antaa selkeät vaatimukset niin viranomaisille kuin kriittisen infrastruktuurin haltijoille tai omistajille.

Esitetyn yleislain säätäminen tulee väistämättä aiheuttamaan taloudellisia vaikutuksia niin viranomaisille kuin kriittisen infrastruktuurin haltijoille. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, niin taloudellisiin vaikutuksiin liittyy epävarmuutta. Tullin lausuntona voidaan todeta, että esitetyn yleislain säätämisestä syntyvät uudet kustannukset tulisi huomioida valtion talousarvioesityksessä, ministeriöiden talousarvioissa ja virastojen talousarvioissa siten, että lainsäädännön mukaiset toimenpiteet voidaan tosiasiallisesti toimeenpanna.

2 §. Soveltamisalan rajaukset. Pykälän 1 momentin mukaan lakia ei sovellettaisi tasavallan presidentin kansliaan, eduskuntaan, eduskunnan oikeusasiamieheen, valtioneuvoston oikeuskansleriin, Suomen Pankkiin eikä tuomioistuimiin. Direktiivin 2 artiklan 10 kohdassa on määritelty julkishallinnon toimija, mutta sellaiseksi ei direktiivin mukaan katsota oikeuslaitosta, parlamentteja eikä keskuspankkeja. Parlamentilla viitataan kansanedustuslaitoksen toimintaan. Direktiiviä ei 1 artiklan 6 kohdan mukaan sovelleta julkishallinnon elimiin, jotka toimivat kansallisen turvallisuuden, yleisen turvallisuuden, puolustuksen tai lainvalvonnan alalla mukaan lukien rikosten tutkinta, selvittäminen ja syytteeseenpano. Lakia ei sovellettaisi myöskään viranomaistoimintaan maanpuolustuksen, kansallisen turvallisuuden, yleisen järjestyksen ja turvallisuuden aloilla mukaan lukien rikosten ennalta estäminen, rikosten tutkinta, syyteharkintaan saattamisen toteuttaminen tai syytteeseen pano. Suomessa maanpuolustus, kansalliseen turvallisuuteen liittyvät tehtävät sekä yleiseen järjestykseen ja turvallisuuteen tai syytetoimiin liittyvät tehtävät ovat viranomaisten vastuulla. Näitä viranomaisia ovat puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, poliisin hallinnosta annetun lain (110/1992) 1§:n mukaiset poliisiyksiköt sekä Syyttäjälaitos. Poliisiyksiköitä ovat Poliisihallitus, keskusrikospoliisi, Poliisiammattikorkeakoulu, poliisilaitokset sekä suojelupoliisi.

Tullin lausuntona todettakoon, että Tulli tulisi liittää pykälän kirjaukseen yhtenä kansallisen turvallisuuden toimijana samalla tavalla kuin puolustusvoimat, Rajavartiolaitos, poliisiyksiköt sekä syyttäjälaitos.

Tulli toimii yhtenä kansallisena turvallisuusviranomaisena vastaten ulkomaankaupan tavaraliikenteen turvallisuudesta, jolla on merkittävä vaikutus kansallisen turvallisuuden toimeenpanossa. Tulli vastaa soveltamisalan ulkopuolelle jäävistä tehtävistä, vaikka Tullin tehtäviin Tullin hallinnosta annetun lain (960/2012) 2 §:n nojalla kuuluu huolehtia tullirikosten estämisestä ja paljastamisesta ja Tulli toimittaa, sen mukaan kuin erikseen säädetään, tullirikosten esitutkintaa samalla tavalla kuin esimerkiksi poliisiyksiköt muiden rikosten osalta. Tullin toiminta lainvalvonnan alalla ei ole vähäistä, vaan esimerkiksi vuonna 2023 Tulli paljasti 6245 rikosta ja tullirikostorjunnan yhteiskunnallinen vaikuttavuus oli lähes 88 miljoonaa euroa.

Tullin lausuntona todettakoon lisäksi, että pykälän kirjausta tarkennetaan niin, että siinä tuodaan esiin myös rikosten paljastaminen. Kirjaus rikosten paljastamisesta tulisi lisätä niin itse lain pykälään kuin lain perusteluihin.

5 §. Kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskeva valtakunnallinen suunnitelma. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto hyväksyisi valtakunnallisen suunnitelman kriittisten toimijoiden häiriönsietokyvyn parantamiseksi ja toiminnan yleisten tavoitteiden saavuttamiseksi vähintään neljän vuoden välein. Suunnitelma olisi CER-direktiivin 4 artiklan mukainen kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskeva strategia ja kattaisi direktiivin strategiavelvoitteet, joita ei ole muissa kansallisissa strategia-asiakirjoissa huomioitu.

Tullin lausuntona todettakoon, että 5 §:ssä todettu valtakunnallinen suunnitelman laadinta ja sen säännönmukainen päivittäminen ovat erittäin tarpeellisia toimenpiteitä. Suunnitelma ja sen laadinta mahdollistavat suunnitelmallisen sekä tavoitteellisen kriittisen infrastruktuurin suojaamisen ja häiriönsietokyvyn kehittämisen toimeenpanon.

6 §. Kriittistä infrastruktuuria ja kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskeva kansallinen riskiarviointi. Pykälän 1 momentin mukaan valtioneuvosto hyväksyisi kriittistä infrastruktuuria ja kriittisten toimijoiden häiriönsietokykyä koskevan kansallisen riskiarvioinnin vähintään neljän vuoden välein.

Tullin lausuntona todettakoon, että yhteinen kansallinen riskiarvio ja sen säännönmukainen päivittäminen nähdään hyvänä toimintamallina.

Yhteisessä kansallisessa riskiarviossa uhkana saattaa olla se, että viranomaiset tai kriittisen infrastruktuurin haltijat eivät tunnista yksilöityjä ja organisaatioon kohdistuvia konkreettisia riskejä, vaan tukeutuvat ainoastaan kansallisen riskiarvion yleisiin arvioihin.

Kansallisen riskiarvion säännönmukainen päivittäminen on erittäin tärkeää. Tullin näkökulmasta neljän vuoden välein toteutettava päivittäminen nykyisen kaltaisessa toiminta- ja turvallisuusympäristössä saattaa olla liian pitkä.

8 §. Kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokykyä edistävät toimet. CER-direktiivin toimeenpano edistää kriittisen infrastruktuurin häiriönsietokykyä ja kansallinen huoltovarmuustoiminta on komplementaarista sen kanssa.

Tullin lausuntona esitetyn pykälän sisältöön voidaan todeta, että viranomaisille sekä huoltovarmuuskeskukselle on osoitettu vaatimus tukea kriittisen infrastruktuurin haltijoita tai toimijoita. Viranomaisten ja Huoltovarmuuskeskuksen tuki mahdollistaa kriittisen infrastruktuurin toimijoiden entistä paremman kyvykkyyden vastata tarvittaviin varautumisen sekä häiriönsietokyvyn kehittämisen edellytyksiin.

9 §. Poikkeamailmoitusten välittäminen ja yhteenvetokertomus.

Tullin lausuntona todettakoon, että yksi turvallisuuden ja varautumisen tilannetietoisuuden merkittävin osa-alue on poikkeamien havainnointikyky, havainnoista ilmoittaminen sekä havainnon mahdollisen toimenpiteiden käynnistäminen.

Lakiesityksessä on tuotu hyvin esiin poikkeamailmoitusten vastaanoton ja käsittelyn roolit sekä vastuut, mukaan lukien ilmoitukset kansainvälisille kumppaneille.

13 §. Päätöksenteko kriittisestä toimijasta. Pykälän 1 momentin mukaan kriittisen toimijan määrittämisasian ratkaisi se ministeriö, jonka toimialaan käsiteltävä toimija kuuluu ja päätös olisi voimassa enintään neljä vuotta.

Tullin lausuntona todettakoon, että lakiesityksen 13 § kirjaus päätöksentekoon liittyen on erityisen tärkeä. Selkeä vastuu siitä, kuka saa ja toisaalta kuka voi päättää kriittisen toimijan määrittämisestä.

15 §. Häiriönsietokyvyn varmistaminen ja häiriönsietokykyä koskeva suunnitelma. Direktiivi edellyttää kriittisen toimijan toteuttavan toimenpiteitä, jotta se voisi ehkäistä, torjua ja lieventää poikkeamia, suojautua niiltä, vaimentaa niiden vaikutuksia, reagoida ja sopeutua niihin sekä palautua niistä.

Tullin lausuntona todettakoon, että 15§ kirjaus kriittisen toimijan velvollisuudesta suunnitella sekä toimeenpanna tunnistettuja varautumisen ja häiriönsietokyvyn kehittämisen toimenpiteitä, on erittäin tarpeellinen kirjaus.

Tämän pykälän vaatimuksella voidaan varmistaa varautumisen ja häiriönsietokyvyn tosiasiallinen kehittyminen.

27 §. Viranomaisten ja muiden toimijoiden tiedonsaantioikeus. Pykäläehdotuksen mukaan valvovilla viranomaisilla olisi oikeus salassapitosäännösten estämättä saada viranomaisilta ja kriittiseksi toimijaksi määritetyltä toimijalta maksutta tässä laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämättömät tiedot.

Tullin lausuntona todettakoon, että lakiesityksen kirjaus viranomaisten tiedonsaantioikeudesta on tärkeä ja tarpeellinen. Pykälän kirjaus mahdollistaa tarvittava tiedon jakamisen viranomaisten välillä silloin, kun tiedon jakamiselle on tunnistettu perusteltu tarve. Tämä mahdollisuus luo edellytyksen laajemmasta tilannetietoisuudesta.

29 §. Turvallisuusselvitys. Pykälässä säädettäisiin muiden EU:n jäsenvaltioiden rikosrekistereihin sisältyvien tietojen pyytämisestä tilanteessa, jossa turvallisuusselvityslaisissa (716/2014) tarkoitettu henkilöturvallisuusselvitys laaditaan kriittisen toimija palveluksessa työskentelevästä tai palvelukseen otettavasta henkilöstä.

Tullin lausuntona todettakoon, että lakiesityksen kirjaus turvallisuusselvityksistä on erittäin hyvä ja selkiyttää nykyistä toimintamalli sekä mahdollisuuksia pyytää rikosrekisteritietoja toisen maan kansalaisista myös silloin, kun kyseessä ei ole kansainvälinen erityissuojattava tieto (TLIII Luottamuksellinen tai korkeampi).

Turvallisuusselvityslaki.

19 §. Perusmuotoisen henkilöturvallisuusselvityksen piiriin kuuluvat tehtävät.

Tullin lausuntona todettakoon, että turvallisuusselvitysten laajentaminen esityksen mukaisilla kirjauksilla on nykyisessä toiminta- ja turvallisuusympäristössä erittäin perusteltua ja mahdollistaa kriittisen infrastruktuurin parissa työskentelevien henkilöiden nykyistä laajemman taustatarkastuksen.

Laki rikosrekisteritietojen säilyttämisestä ja luovuttamisesta Suomen ja muiden Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä.

Tullin lausuntona todettakoon, että esitetyt muutokset tukevat tavoitetta siitä, että kriittisen infrastruktuurin parissa työskentelevien henkilöiden taustoja voidaan selvittää nykyistä selkeämmin perusteiden lisäksi myös muista Euroopan valtioista.

Laki eräiden alusten ja niitä palvelevien satamien turvatoimista ja turvatoimien valvonnasta.

Tullin lausuntona todettakoon, että esitettyjen pykälien 4 § ja 7 g § kirjaukset tukevat satamien sekä satama-alueiden turvallisuutta. Tullin näkemys siihen, että satamissa toimivien henkilöiden taustoja on mahdollisuus selvittää laajemmin henkilöturvallisuusselvitysmenettelyn kautta, on esitettyä kirjausta tukeva.

Allekirjoitus ja liitteet

Toni Lahti
Turvallisuusjohtaja

Liitteet -
Jakelu Tullin asianhallintajärjestelmä ViVa
Tiedoksi -

